

Cilla & Rolf Börjind

Springvloed

A.W. Bruna Fictie

... terwijl de nacht genadeloos verderf komt zaaien.

C. Vreeswijk

Nazomer 1987

Het niveauverschil tussen eb en vloed bij Hasslevikarna op Nordkoster is normaal vijf tot tien centimeter, behalve als het springtij is. Een fenomeen dat plaatsvindt als de zon en de maan in één lijn met de aarde liggen. Dan is het verschil bijna een halve meter. Een mensenhoofd heeft een lengte van ongeveer vijftwintig centimeter.

Vannacht zou het springtij worden.

Op dit moment was het nog eb.

De volle maan had de onwillige zee uren eerder teruggezogen, waardoor een breed stuk vochtige zandbodem achtergebleven was. Kleine, glanzende strandkrabben liepen kriskras over het zand, als glanzende reflexen in het staalblauwe licht. Purperslakken zogen zich vast aan de rot-sen, vastbesloten om zich niet weg te laten spoelen. Al het leven op de bodem wist dat de zee zo meteen zou binnenstromen.

Dat wisten drie van de gestalten op het strand ook. Ze wisten zelfs wanneer dat zou gebeuren, namelijk over een kwartier. Dan zouden de eerste golven zachtjes binnenrollen en bevochtigen wat opgedroogd was, en al snel zou de druk van de branding golf na golf omhoogstuwen, tot de vloed zijn maximum had bereikt.

Springtij, wat bijna een halve meter water tussen bodem en oppervlak betekende.

Ze hadden echter nog tijd. Het gat dat ze groeven was bijna klaar. Het liep ruim anderhalve meter recht naar beneden en had een diameter van zestig centimeter. Het lichaam zou perfect omsloten zijn. Alleen het hoofd zou boven het zand uitsteken.

Het hoofd van de vierde gestalte, de vrouw die zwijgend met vastgebonden handen een stuk verderop stond te wachten.

Haar lange, donkere haar bewoog zachtjes in de bries, haar naakte lichaam glansde, haar gezicht was niet opgemaakt en uitdrukkingloos. Alleen haar ogen verraadden een vreemde afwezigheid. Ze bekeek de graafwerkzaamheden afstandelijk. De man met de schep trok het gebo-

gen blad uit het gat, gooide het zand op de berg ernaast en draaide zich om.

Hij was klaar.

Van een afstand gezien, achter de rotsen waar de jongen zich had verstopt, heerste een merkwaardige stilte op het door de maan beschenen strand. Wat waren de donkere gestalten aan de andere kant van het strand aan het doen? De jongen wist het niet, maar hij hoorde het naderende gedonder van de zee en zag hoe de naakte vrouw over het natte zand werd geleid, ogenschijnlijk zonder weerstand te bieden, waarna ze haar in het gat lieten zakken.

Hij beet op zijn onderlip.

Een van de mannen schepte het zand in het gat. De vochtige brij sloot als nat cement rond het lichaam van de vrouw. Het gat was snel gevuld. Toen de eerste zachte golven naar het land rolden stak alleen het hoofd van de vrouw uit het gat. Haar lange haar werd langzaam nat, een kleine krab raakte verstrikt in een donkere lok. De vrouw hield haar blik op de maan gericht. Ze zweeg.

De gestalten liepen een stuk naar boven, het duin op. Twee van hen waren onrustig, onzeker, de derde was kalm. Ze keken allemaal naar het eenzame, door de maan verlichte hoofd boven de zeebodem.

En wachtten.

Toen het springtij begon, ging het heel snel. De hoogte van het water nam met elke golf toe. Het water stroomde over het hoofd van de vrouw, in haar mond en haar neus. Haar keel vulde zich met zout water. Toen ze zich wegdraaide kreeg ze een nieuwe golf in haar gezicht.

Een van de gestalten liep naar haar toe en ging op zijn hurken zitten. Hun blikken ontmoetten elkaar.

Vanaf zijn plek kon de jongen zien hoe het waterniveau steeg. Het hoofd op de bodem verdween en dook op en verdween weer. Twee van de figuren waren nu weg, de derde liep over het strand. Plotseling hoorde de jongen een gil die door merg en been ging. Het was de vrouw in het gat. De gil vulde de baai en echode tegen de rots waarachter de jongen zich verschool, waarna de volgende golf over haar hoofd stroomde en de gil verstikte.

De jongen begon te rennen.

De zee steeg en kwam tot rust, zwart en glanzend, onder het oppervlak deed de vrouw haar ogen dicht. Het laatste wat ze voelde was een schopje, klein en zacht, tegen de binnenkant van haar buik.

Zomer 2011

Drammerige Vera had een blik in haar ogen die een jachtvalk tijdens zijn vlucht kon verlammen. Bovendien discussieerde ze als een sneeuwploeg; ze begon met haar eigen mening en ploegde voort zodat de tegenargumenten naar alle kanten uiteenspatten.

Drammerig.

Maar geliefd.

Ze was met haar rug naar de dalende zon gaan staan. Het afnemende licht scheen op het water bij Vårta, weerkaatste tegen de Lidingöbrug en reikte tot het park in Hjorthagen, net voldoende om een aura van mooi tegenlicht rond Vera's silhouet te creëren.

'Het gaat om mijn werkelijkheid!'

Het vuur in haar betoog zou elke Kamerfractie geïmponeerd hebben, ook al zou haar aangetaste stem enigszins vreemd zijn overgekomen in de Kamer. Net als haar kleren misschien: een paar smerige T-shirts in verschillende kleuren aan haar bovenlichaam en daaronder een versleten tulen rok. Bovendien was ze blootsvoets. Ze stond echter niet in de Kamer, maar in een klein, afgelegen park bij de Vårtahaven, en de Kamerfractie bestond uit vier daklozen in uiteenlopende condities, verspreid op een paar banken tussen eiken en essen en jonge bomen en struikgewas. Een van hen was Jelle, een lange, zwijgzame man die apart zat, alsof hij in zijn eigen gedachten verdiept was. Op een andere bank zaten Benseman en Muriel, een jonge, verslaafde vrouw uit Bagarmossen. Ze had een plastic zak van de Coop op haar schoot.

Op de bank ertegenover lag Arvo Pärt half te slapen.

Aan de rand van het park, verborgen achter grote struiken, hurkten een paar zwijgende jongemannen, donker gekleed, hun ogen op de banken gericht.

'Mijn werkelijkheid en niet die van hen! Of niet soms?'

Drammerige Vera zwaaide met haar arm naar een punt in de verte.

'Ze kwamen gewoon hiernaartoe en bonkten op de caravan en ik had nauwelijks tijd om mijn tanden in mijn mond te doen en toen stonden ze

al voor de deur! Met z'n drieën! En ze staarden! "Wat komen jullie doen?" vroeg ik.

"We zijn van de gemeente. De caravan moet weg."

"Waarom?"

"Het terrein wordt ontgonnen."

"Waarvoor?"

"Een verlicht pad."

"Een wat?"

"Een verlichte trimbaan. Die wordt hier aangelegd."

"Wat bedoel je verdomme? Ik kan de caravan niet verplaatsen! Ik heb geen auto!"

"Dat is helaas ons probleem niet. Hij moet voor aanstaande maandag verdwenen zijn."

Drammerige Vera haalde adem en Jelle maakte van de gelegenheid gebruik om discreet te gapen. Vera hield er niet van als iemand gaapte tijdens haar tirades.

'Snappen jullie? Er staan drie kerels voor mijn deur die in de jaren vijftig zijn opgegroeid in een archiefkast en die vertellen mij dat ik moet vertrekken? Omdat een paar dikke idioten hun vet eraf moeten trainen op de plek waar mijn huis staat? Snappen jullie dat ik woedend werd?'

'Ja,' antwoordde Muriel. Ze had een gehavende stem, ijl en schor, en als ze haar shot nog niet had gehad, weigerde ze iets te zeggen.

Vera duwde haar dunne, rode haar weg en nam een nieuwe aanloop.

'Maar het gaat niet om die verdomde trimbaan, het gaat om iedereen die zijn kleine ruigharige rat hier uitlaat en het storend vindt dat iemand zoals ik hier woont, in hun poepchique wijk, ik pas niet in hun mooie, verzorgde werkelijkheid! Zo is het! Ze hebben schijt aan ons!'

Benseman boog zich een stukje naar voren.

'Maar Vera, je kunt je misschien voorstellen dat ze...'

'We gaan, Jelle! Kom mee!'

Vera deed een paar grote stappen naar Jelle toe en gaf een stomp op zijn arm. Ze was absoluut niet geïnteresseerd in Bensemans mening. Jelle kwam overeind, haalde zijn schouders op en liep achter haar aan. Waar-naartoe wist hij nog niet.

Benseman trok een gezicht, hij kende Vera. Met licht trillende handen stak hij een geplette peuk op en trok een blikje bier open. Een geluid waardoor Arvo Pärt bij zijn positieven kwam.

'Nu wordt het gezellig,' zei hij.

Pärt was afkomstig uit Estland en had zijn eigen, speciale manier van

praten. Muriel keek Vera na en draaide zich daarna naar Benseman.

‘Ik vind dat ze gelijk heeft, als je ergens niet past moet je weg... of niet soms?’

‘Jawel, waarschijnlijk klopt het...’

Benseman was uit Norrland afkomstig. Hij stond voornamelijk bekend om zijn onnodig stevige handdruk en zijn door alcohol geel gekleurde oogwit. Hij was lang, had een uitgesproken dialect en een bedorven adem die zich stootsgewijs tussen zijn tanden een weg naar buiten zocht. In een eerder leven was hij bibliothecaris in Boden geweest. Hij was bijzonder belezen en net zo verslaafd aan alcoholhoudende dranken. Het hele scala van kruipbramenlikeur tot zelfgestookte alcohol. Een verslaving die gedurende een periode van tien jaar zijn sociale leven had geruïneerd, waarna hij in een gestolen bestelwagen naar Stockholm was gekomen. Daar hield hij zich in leven als bedelaar en kruimeldief.

Maar belezen was hij.

‘... dat we genadebrood eten,’ zei Benseman.

Pärt knikte instemmend en strekte zich uit naar zijn biertje. Muriel haalde een klein zakje en een lepel tevoorschijn. Benseman reageerde meteen.

‘Je zou toch stoppen met die troep?’

‘Ik weet het. Dat doe ik ook.’

‘Wanneer dan?’

‘Ik ga het doen!’

En dat deed ze, onmiddellijk. Niet omdat ze haar shot niet wilde hebben, maar omdat ze plotseling de twee jongemannen in het oog kreeg die tussen de bomen aan kwamen slenteren. Een van hen droeg een zwart jack met capuchon. Zijn kameraad droeg net zo'n jack in donkergroen. Beiden droegen grijze trainingsbroeken, zware schoenen en handschoenen.

Ze waren op jacht.

Het dakloze trio reageerde vrij snel. Muriel trok haar plastic zak naar zich toe en begon te rennen. Benseman en Pärt strompelden achter haar aan. Plotseling dacht Benseman aan het flesje bier dat hij achter de vuilnisbak had verstopt. Het kon het verschil betekenen tussen vannacht wakker liggen en slapen. Hij liep terug en struikelde bij een van de banken.

Zijn evenwichtsgevoel was niet fantastisch.

Zijn reactievermogen ook niet. Toen hij probeerde overeind te komen kreeg hij een harde schop in zijn gezicht en hij viel op zijn rug. De man in het zwarte jack stond vlak naast hem. Zijn kameraad had een mobiel tevoorschijn gehaald en zette de camera aan.

Dat was de inleiding tot een zeldzaam brute mishandeling. Gefilmd in een park waar geen geluid naar buiten doordrong en waar maar twee doodsbanige getuigen waren die zich een eind verderop in het struikgewas hadden verstopt.

Muriel en Pärt.

Maar ook van die afstand konden ze zien hoe het bloed uit Bensemans mond en oren liep en hoorden ze zijn doffe gekreun bij elke schop die zijn middenrif en gezicht raakte.

Keer op keer. Op keer.

Wat ze niet konden zien was hoe Bensemans spaarzame tanden in het wangvlees werden geschopt en door de huid naar buiten drongen. Wat ze wel zagen was dat de lange Norrlander zijn ogen probeerde te beschermen, waarmee hij las.

Muriel huilde stilletjes en duwde de kapotgestoken binnenkant van haar elleboog over haar mond. Haar uitgemergelde lichaam trilde. Uiteindelijk pakte Pärt de hand van het jonge meisje en trok haar weg van het weerzinwekkende tafereel. Ze konden niets doen. Of ze konden de politie alarmeren, dat konden ze doen, dacht Pärt, en hij trok Muriel zo snel als hij kon mee naar de Lidingövägen.

Het duurde een tijd voor de eerste auto naderde. Pärt en Muriel begonnen te schreeuwen en te zwaaien toen de auto op een afstand van vijftig meter was, waarna deze uitweek en langsreed.

‘Verdomde klootzakken!’ schreeuwde Muriel.

De volgende chauffeur had zijn vrouw naast zich, een goed verzorgde dame in een mooie, cerisekleurige jurk. Ze gebaarde opgewonden in de auto.

‘Rij niet tegen die junks aan! Denk eraan dat je gedronken hebt!’

Ook de grijze Jaguar passeerde hen.

Toen Bensemans hand stukgetrapt werd was het licht boven het water bij Värta gedoofd. De jongen met de mobiel zette de camera uit en zijn kameraad pakte Bensemans biertje op.

Daarna begonnen ze te rennen.

De lange Norrlander bleef in de duisternis op de grond achter. Zijn verbijzeld hand krabde in het grind, zijn oogleden waren dicht. *A Clockwork Orange*, was de laatste gedachte van Benseman. Wie had dat ook alweer geschreven? Daarna stopte zijn hand met bewegen.

Het dekbed was naar beneden gegleden en ontblootte haar naakte dijbeen. De ruwe, warme tong likte over haar huid. Ze bewoog in haar slaap en voelde het kietelen. Toen de tong een beet in haar dijbeen werd keek ze op en duwde de kat weg.

‘Nee!’

Dat was niet bedoeld voor de kat maar voor de wekker. Ze had zich verslapen. Ernstig. Bovendien was haar kauwgom van de bedrand gevallen en in haar lange, zwarte haar terechtgekomen. Een halve crisis.

Ze vloog overeind.

Een uur vertraging zette haar hele ochtendschema onder druk. Haar simultaanvermogen werd getest, vooral in de keuken: de melk voor de koffie stond op het punt over te koken, terwijl het geroosterde brood begon te roken en ze met haar blote rechtervoet in doorzichtig kattenbraaksel trapte op het moment dat een onuitstaanbaar intieme verkoper aanbelde, zijn voornaam noemde en haar garandeerde dat hij haar niets wilde verkopen, alleen wilde uitnodigen voor een cursus financieel advies.

Bijna een hele crisis.

Olivia Rönning was nog steeds gestrest toen ze zich de Skånegatan op haastte. Niet opgemaakt, met het lange haar haastig opgestoken in iets wat aan een knot deed denken. Haar lichte, suède jack hing open. Eronder was een geel T-shirt zichtbaar dat aan de onderkant een beetje rafelig was, haar gebleekte jeans eindigde bij een paar afgetrapte sandalen.

De zon scheen vandaag.

Ze stopte een seconde om de weg te kiezen. Wat was het snelst? De rechter. Ze begon op een draffe te rennen terwijl ze tegelijkertijd naar de aanplakbiljetten op de winkels gluurde: OPNIEUW DAKLOZE ERNSTIG MISHANDELD!

Olivia rende verder.

Ze was op weg naar haar geparkeerde auto, waarmee ze naar Sörentorp in Ulriksdal zou rijden. Naar de Politieacademie. Ze was drieëntwintig en zat in haar derde jaar. Over zes maanden zou ze solliciteren als politie-

kandidaat bij een bureau in de omgeving van Stockholm. Een halfjaar later zou ze agent zijn.

Lichtelijk buiten adem bereikte ze haar witte Mustang en haalde de sleutels tevoorschijn. De auto was een erfenis van haar vader, Arne, die vier jaar geleden was overleden aan kanker. Het was een cabriolet uit 1988, met roodleren bekleding, een automatische versnelling en een 4-cilinder lijnmotor die bromde als een V8. Het was jarenlang haar vaders oogappel geweest. Nu was hij van haar. Niet in fantastische conditie; de achterraut moest ze zo nu en dan vastplakken met plakband en de lak had veel beschadigingen, maar hij werd bijna altijd goedgekeurd.

Ze hield van de auto.

Met een paar eenvoudige bewegingen deed ze het dak naar beneden en ging achter het stuur zitten. Daar rook ze bijna altijd dezelfde geur, een paar seconden lang. Niet van de bekleding, maar van haar vader, de auto rook naar Arne. Een paar seconden, daarna was het weg.

Ze stopte de oordopjes in haar mobiel, selecteerde Bon Iver, draaide de sleutel om, schakelde en reed weg.

Het was bijna zomervakantie.

Het was tijd voor een nieuw nummer van *Situation Sthlm*, het daklozen-tijdschrift. Nummer 166, met prinses Victoria op het omslag en interviews met Sahara Hotnights en Jens Lapidus. De redactie aan de Krukmakargatan 34 was gevuld met dakloze verkopers die hun exemplaren van het nieuwe nummer kochten. Ze kochten ze voor 20 kronen, de helft van de verkoopprijs, en hielden de rest als ze ze verkochten.

Een eenvoudige deal.

En een doorslaggevend verschil voor veel van hen. Met het geld van de verkoop hielden ze het hoofd boven water. Sommigen gaven het uit aan hun verslaving, anderen aan het terugbetalen van leningen. De meesten gewoon om eten voor die dag te kunnen kopen.

En om een zeker gevoel van eigenwaarde te houden.

Het was toch werk wat ze deden, waarvoor ze betaald kregen. Ze stalen niet, jatten niet uit winkels en beroofden geen bejaarden. Dat deden ze alleen als ze in de problemen zaten. Een paar van hen. De meesten stelden eer in hun verkoperswerk.

Moeilijk werk.

Op sommige dagen, als het slecht weer was of ijsig koud, stonden ze

tien tot twaalf uur op hun vaste verkooppunten en verkochten ze nauwelijks een tijdschrift. Dan was het niet prettig om met een lege maag in een vuilnisbak te zoeken en te proberen in slaap te vallen voordat de nachtmerries begonnen.

Maar vandaag kwam er dus een nieuw nummer uit. Normaal gesproken was het een feestelijk moment voor iedereen in de zaal. Met een beetje geluk konden ze de eerste dag al een flinke stapel verkopen. Vandaag hing er echter geen vrolijke sfeer.

Integendeel.

Er was crisisberaad.

De vorige avond was opnieuw een van hun kameraden zwaar mishandeld. Benseman, de Norrlander die zo enorm veel had gelezen. Hij had botbreuken over zijn hele lichaam, zijn milt was gescheurd en de artsen hadden de hele nacht gevochten om de ernstige inwendige bloedingen te stoppen. De man die de leiding over de receptie had was 's ochtends in het ziekenhuis geweest.

'Hij zal het overleven... maar het lijkt een hele tijd te gaan duren voordat hij hier terug is.'

De mensen knikten. Meelevend. Gespannen. Het was niet de eerste mishandeling van de afgelopen tijd, het was de vierde, en het waren allemaal daklozen geweest. Zwervers, zoals de media ze noemden. En allemaal op dezelfde manier. Een paar jongemannen kozen een dakloze uit op een van de ontmoetingsplekken en sloegen hem in elkaar. Gewelddadig. En ze filmde het en zetten het op internet.

Dat was bijna het ergste.

Het was zo ontzettend vernederend. Alsof ze alleen dienstdeden als boksballen in een docusoap over amusementsgeweld.

Het was bijna net zo onaangenaam dat het alle vier verkopers van *Situation Sthlm* waren geweest. Was dat toeval? Er waren ongeveer vijfduizend daklozen in Stockholm, en maar een fractie daarvan was verkoper.

'Kiezen ze alleen ons?'

'Waarom zouden ze dat doen?'

Daar hadden ze natuurlijk geen antwoord op. Nog niet. Maar het idee was onprettig genoeg om de verwarde menigte in de ruimte bang te maken.

'Ik heb een busje traangas gekocht.'

Dat kwam van Bo Fast. De daklozen keken naar hem. Bo hield zijn spray omhoog voor iedereen die het wilde zien.

'Je weet toch dat dat illegaal is,' zei Jelle.

'Hoezo?'

‘Zo’n ding.’

‘Nou en? Hoe legaal is het om in elkaar geslagen te worden?’

Jelle had daar geen goed antwoord op. Hij stond bij een muur met Arvo Pärt naast zich. Een stukje verderop stond Vera. Voor één keer hield ze haar mond. Ze was vreselijk van streek geweest toen Pärt had gebeld om te vertellen wat er met Benseman was gebeurd, een paar minuten nadat Jelle en zij het park hadden verlaten. Ze was ervan overtuigd dat ze de mishandeling had kunnen voorkomen als ze gebleven was. Daar dacht Jelle anders over.

‘Wat zou je dan gedaan hebben?’

‘Vechten. Je weet dat ik degenen heb geslagen die probeerden onze mobieltjes te jatten in Midsommarkransen!’

‘Die waren straalbezopen en een van hen was min of meer een dwerg.’

‘Dan had jij toch kunnen helpen?’

Daarna waren ze voor de nacht uit elkaar gegaan en nu stonden ze hier. Vera was stil. Pärt en zij kochten allebei een stapel tijdschriften. Jelle had geld voor maar vijf exemplaren.

Ze liepen samen naar buiten en plotseling begon Pärt te huilen. Hij leunde tegen de ruwe gevel en sloeg een smerige hand voor zijn gezicht. Jelle en Vera keken naar hem. Ze snapten het. Hij was erbij geweest en had het gezien en had helemaal niets kunnen doen.

Nu kwamen de beelden terug.

Vera sloeg voorzichtig een arm rond Pärts schouders en trok zijn hoofd tegen zich aan. Pärt was een breekbare man.

Eigenlijk heette hij Silon Karp, hij was de zoon van twee Estlandse vluchtelingen en afkomstig uit Eskilstuna. Tijdens een nachtelijke heroïneroes in een rommelkamer op een zolder in de Brunnsgratan had hij een oude krant met een foto van de verlegen componist gezien en was de enorme gelijkenis tussen Silon en Pärt hem opgevallen. Hij zag zijn dubbelganger, heel gewoon. En één shot later was hij in zijn dubbelganger opgegaan en waren ze één geworden. Hij was Arvo Pärt. Sindsdien noemde hij zich Pärt. En omdat de mensen met wie hij omging er maling aan hadden hoe mensen in werkelijkheid heetten, bleef hij Pärt.

Arvo Pärt.

Hij had jarenlang als postbode in de zuidelijke buitenwijken gewerkt, maar zwakke zenuwen en een sterke zucht naar opiaten hadden hem naar beneden getrokken in datgene wat nu zijn ontwortelde bestaan was. Als dakloze verkoper van *Situation Sthlm*.

Nu stond hij ontroostbaar te huilen tegen de schouder van Drammerige Vera, om wat er was gebeurd met Benseman, om alle rottigheid, om al het geweld. Maar hij hilde waarschijnlijk voornamelijk omdat zijn leven was zoals het was.

Vera streelde over zijn samengeklitte haar en keek op naar Jelle. Jelle keek naar zijn stapel tijdschriften.

Daarna liep hij weg.

*

Olivia reed in Sörentorp door de schoolhekken naar binnen en parkeerde haar auto meteen rechts. Hij stak een beetje af bij de antracietkleurige sedans van verschillende merken. Dat kon haar niet schelen. Ze keek naar de hemel en overwoog of ze het dak zou sluiten, maar besloot het niet te doen.

‘Ben je niet bang dat het gaat regenen?’

Olivia draaide zich om. Het was Ulf Molin, een man van haar leeftijd en uit haar klas, die het vreemde vermogen had om altijd in de buurt van Olivia op te duiken zonder dat ze het merkte. Nu stond hij ineens achter haar auto. Ik vraag me af of hij me besluipt, dacht ze.

‘Dan doe ik het dak dicht.’

‘Tijdens de les?’

Dit soort ontzettend zinloze gesprekken was Olivia behoorlijk zat. Ze pakte haar tas en begon weg te lopen. Ulf volgde haar.

‘Heb je dit gezien?’

Ulf kwam naast haar lopen en hield haar zijn hippe tablet voor.

‘Dat is de mishandeling van vannacht, van een dakloze.’

Olivia keek ernaar en zag hoe de bloedende Benseman op verschillende plekken op zijn lichaam werd geschopt.

‘Het staat weer op dezelfde site,’ zei Ulf.

‘Trashkick?’

‘Ja.’

Ze hadden de site gisteren op school besproken en iedereen was verontwaardigd geweest. Een van de leraren had uitgelegd hoe de eerste film en een webadres waren geplaatst op 4chan.org, een site die door talloze jongeren werd bezocht. De film en het adres waren heel snel weggehaald, maar velen hadden het adres gezien en daarna had het zich verspreid. Het adres was van de site Trashkick.com.

‘Kunnen ze die site niet sluiten?’

DEON MEYER

13 UUR

Vertaald uit het Zuid-Afrikaans door
Martine Vosmaer en Karina van Santen

A.W. Bruna Fictie

1

Om 05.36 uur rent ze de steile helling van de Leeuwenkop op, haar sportschoenen roffelen vinnig op het brede, onverharde pad.

Op dat moment vinden de vroege stralen van de zon haar als een zoeklicht tegen de berghelling. Ze is een toonbeeld van zorgeloze gratie. Van achteren gezien danst haar donkere vlecht tegen het rugzakje; haar nek steekt bruin verbrand af tegen het bleekblauw van haar T-shirt. Er straalt energie uit de ritmische stappen van haar lange benen in de denim short. Ze wekt een jonge, atletische indruk; levenslustig, gezond, geconcentreerd.

Totdat ze plotseling blijft staan en over haar linkerschouder kijkt. Dan verbreekt de illusie, want op haar gezicht staat angst te lezen. En uitputting.

Ze ziet niets van de indrukwekkende schoonheid van de stad in het zachte licht van de opkomende zon. Haar ogen zoeken wild en bang naar beweging in het struikgewas achter haar. Ze weet dat ze er zijn, maar niet hoe dichtbij. Haar adem jaagt, van inspanning, ontzetting en angst. De adrenaline en de verschrikkelijke drang om te leven dwingen haar om door te rennen, om vol te houden ondanks haar verzuurde benen, de brand in haar borst, de uitputting van een nacht zonder slaap en het gebrek aan richtinggevoel in een onbekende stad, een vreemd land, een ongenaakbaar werelddeel.

Voor haar splitst het pad zich. Haar instinct dwingt haar naar rechts, verder omhoog, naar de rotskoepel van de Leeuwenkop. Ze denkt niet na, ze heeft geen strategie, ze loopt blindelings, haar slanke armen als de zuigers van een machine die haar aandrijft.

Inspecteur Bennie Griessel slaapt.

Hij droomt dat hij met een grote tankwagen over de N1 rijdt, de helling tussen Plattekloof en Parow af, te hard, hij heeft de auto niet helemaal onder controle. Als zijn telefoon gaat, is de eerste schrille toon genoeg om hem met een kortstondig gevoel van opluchting naar de werkelijkheid terug te roepen. Hij doet zijn ogen open en kijkt op de wekkerradio. Het is 05.37 uur.

Hij zwaait zijn voeten uit het eenpersoonsbed, de droom al vergeten, en blijft even op de rand zitten, onbeweeglijk, als een man op de rand van een afgrond. Dan staat hij op en strompelt naar de deur, de houten trap af naar de woonkamer, waar hij gisteravond zijn mobiel heeft laten liggen. Zijn donkere haar, dat te lang niet meer is geknipt, zit in de war. Hij draagt alleen een verschoten rugbyshort. Zijn enige gedachte is dat een telefoontje om deze tijd van de ochtend slecht nieuws moet zijn.

Hij herkent het nummer op het scherm van zijn telefoon niet.

‘Griessel.’ Zijn stem laat hem in de steek, hees doordat het de eerste woorden van de dag zijn.

‘Hé, Bennie, met Vusi. Sorry dat ik je wakker bel.’

Hij probeert zich te concentreren, zijn hoofd is nog wazig. ‘Geeft niet.’

‘We hebben een... lichaam.’

‘Waar?’

‘De St. Martinikerk, die Lutherse kerk boven aan de Langstraat.’

‘In de kerk?’

‘Nee, ze ligt buiten.’

‘Ik ben er zo.’

Hij verbreekt de verbinding en haalt een hand door zijn haar.

‘Ze,’ had inspecteur Vusumuzi Ndabeni gezegd.

Vast gewoon een *bergie*, een dakloze. Die te veel van het een of ander heeft gezopen.

Hij legt de telefoon naast zijn nieuwe tweedehands laptop.

Als hij zich omdraait, nog niet helemaal wakker, stoot hij zijn scheenbeen tegen het voorwiel van de fiets die tegen zijn bank van de lommerd staat. Hij kan hem nog net opvangen voordat hij omvalt. Dan gaat hij de houten trap weer op. De fiets herinnert hem even aan zijn financiële problemen, maar daar wil hij nu niet aan denken.

In zijn slaapkamer trekt hij de korte broek uit en de muskusgeur van seks stijgt op van zijn onderlijf.

Fok.

De kennis van goed en kwaad bezwaart hem opeens. Samen met de gebeurtenissen van de vorige avond perst dat gevoel de laatste loomheid uit zijn hoofd.

Wat bezielde hem?

Hij gooit de broek met een beschuldigende boog op het bed en loopt de badkamer in.

Nijdig doet hij de klep van de wc omhoog, mikt en plast.

Plotseling is ze op het asfalt van de Seinheuvelweg en ziet een vrouw met een hond, honderd meter naar links. Haar mond vormt een uitroep, twee woorden, maar haar stem gaat verloren in het jagen van haar adem.

Ze rent naar de vrouw met de hond. Het is een groot beest, een ridge-back. De vrouw is een jaar of zestig, blank, met een grote roze zonnehoed, een wandelstok en een klein rugzakje.

De hond wordt opeens onrustig. Misschien ruikt hij haar angst, voelt hij de paniek in haar. Haar zolen kletsen tegen het asfalt wanneer ze vaart mindert. Drie meter van hen af blijft ze stilstaan.

‘Help me,’ zegt het meisje. Ze heeft een duidelijk accent.

‘Wat is er?’ Ongerustheid in de ogen van de vrouw. Ze doet een stap naar achteren. De hond gromt en trekt aan de riem, naar het meisje toe.

‘Ze willen me vermoorden.’

De vrouw kijkt verschrikt om zich heen. ‘Maar er is niemand.’

Het meisje kijkt over haar schouder. ‘Ze komen eraan.’

Dan kijkt ze naar de vrouw en de hond en beseft dat het niets zal uithalen. Niet hier op de open berghelling. Niet tegen hen. Ze zou hen allemaal in gevaar brengen.

‘Bel de politie. *Please*. Bel alstublieft de politie,’ zegt ze en dan begint ze weer te lopen, eerst langzaam, met een onwillig lichaam. De hond rukt zich naar voren en blaft een keer. De vrouw trekt aan de riem.

‘Maar waarom?’

‘*Please*,’ zegt ze en ze rent met zware voeten over het asfalt in de richting van de Tafelberg. ‘Bel de politie.’

Als ze zeventig stappen verder is, kijkt ze even om. De vrouw staat er nog steeds, aan de grond genageld en verdwaasd.

Bennie Griessel trekt de wc door en vraagt zich af waarom hij dat van gisteravond niet heeft zien aankomen. Hij heeft het niet opgezocht, het is gewoon gebeurd. Jezus, hij hoeft zich niet schuldig te voelen, hij is ook maar een mens.

Maar hij is getrouwd.

Als je het tenminste een huwelijk kunt noemen. Van tafel en bed en woning gescheiden. Nee, verdomme, Anna kan niet alles hebben. Ze kan hem niet uit zijn eigen huis verdrijven en van hem verwachten dat hij twee huishoudens onderhoudt en dan ook nog willen dat hij zes maanden lang nuchter en celibatair blijft, fok.

Nuchter is hij tenminste wel. Honderdzesenvijftig dagen al. Dat is meer dan vijf maanden strijd tegen de fles, dag na dag, uur na uur, tot nu toe.

God, Anna mag er nooit achterkomen, dat van gisteravond. Niet nu.

Minder dan een maand voordat hij zijn ballingschap heeft uitgezeten, de straf voor zijn gezuip. Als Anna het te weten komt, kan hij het wel schud-den, dan is al dat geploeter en geworstel voor niets geweest.

Hij zucht en gaat voor het spiegelkastje staan om zijn tanden te poetsen. Hij bekijkt zichzelf. Het grijs bij de slapen, de rimpels naast zijn zwarte ogen, de Slavische trekken. Nooit een echte adonis geweest.

Hij doet het kastje open, haalt de borstel en de tandpasta eruit.

Wat zag ze in hem, die Bella? Gisteravond was er een moment geweest dat hij zich afvroeg of ze met hem naar bed ging omdat ze hem zielig vond, maar toen was hij te geil, te dankbaar voor haar zachte stem en haar grote borsten en haar mond. God, die mond, hij had iets met monden, daar was het hele probleem mee begonnen. Nee, het was begonnen met Lize Beekman, maar vertel dat maar eens aan Anna.

Jissis.

Bennie Griessel poetst snel zijn tanden, stapt onder de douche en draait de kranen open zodat hij de beschuldigende geuren van zijn lichaam kan wassen.

Het is geen bergie. Griessels hart slaat een slag over als hij over de scherpe punten van het kerkhek klimt en het meisje ziet liggen. De sportschoenen, de kaki short, het oranje topje en de vorm van haar benen en armen ver-raden dat ze jong is. Ze doet hem aan zijn dochter denken.

Hij loopt het geasfalteerde pad op, langs de hoge palmen en dennen en langs een geel bordje met EIGEN TERREIN. PARKEREN OP EIGEN RISICO naar de plek waar ze op datzelfde asfalt ligt, links van het fraaie grijze kerkgebouw.

Hij kijkt op naar de volmaakte ochtend. Helder, bijna geen wind, alleen een vage bries die verse zeelucht de berg op voert. Dit is geen moment voor de dood.

Vusi staat naast haar, bij Dik en Dun van Forensisch, een politiefoto-graaf en drie mannen in het uniform van de SAPS, de *South African Police Service*. Achter Griessel, op de stoep van de Langstraat, staan nog meer uniformen, minstens vier, heel gewichtig in het witte overhemd met zwarte epauletten van Metro, de gemeentepolitie. Samen met een kluitje om-standers leunen ze met hun armen op het hek en kijken naar de stille fi-guur.

‘Morgen, Bennie,’ zegt Vusi Ndabeni op zijn rustige manier. Hij is even lang als Griessel, maar lijkt kleiner; slank en verzorgd, scherpe naad in de zwarte broek, spierwit overhemd met das, glimmende schoenen. Zijn kroeshaar is kort en hoekig geknipt, het sijkje onberispelijk bijgewerkt. Hij

heeft chirurgische handschoenen aan. Griessel heeft hem afgelopen donderdag voor het eerst ontmoet, samen met de vijf andere rechercheurs die hij het komende jaar moet 'mentoreren'. Dat is het woord dat John Afrika, districtschef Recherche en Criminele Inlichtingendienst, gebruikte. Maar toen Griessel alleen in Afrika's kantoor aan de Alfredstraat zat, was het: 'We zitten in de shit, Bennie. We hebben de zaak-Lotz verkloot en nu zegt de top dat we hebben zitten slapen in de Kaap, we moeten onze vingers uit onze neus halen, maar wat kan ik doen? Ik ben mijn beste mensen kwijt en die nieuwelingen kunnen nog niets, het zijn groentjes. Kan ik op je rekenen, Bennie?'

Een uur later, in de grote vergaderzaal van de commissaris, met zes van zijn beste 'nieuwe' mensen, die naast elkaar op grijze dienststoelen zaten en niet erg onder de indruk leken, verzachtte John Afrika de boodschap: 'Bennie zal jullie mentor zijn. Hij zit al 25 jaar bij het korps, hij zat al bij de voormalige afdeling Moord en Roof toen de meesten van jullie nog op de lagere school zaten. Wat hij al vergeten is, moeten jullie nog leren. Maar jullie moeten één ding goed begrijpen: hij is er niet om je werk voor je te doen. Hij is je raadsman, je klankbord. En je mentor. Het woordenboek zegt...' de commissaris wierp even een blik op zijn aantekeningen, '*... een oudere, wijze vriend, die je met goede raad terzijde staat.* Dat is de reden waarom ik hem aan de Provinciale Taskforce heb toegevoegd. Want Bennie is ouder en wijzer, en je kunt hem vertrouwen, want ik kan hem vertrouwen. Er gaat te veel kennis verloren, er komen te veel nieuwe mensen bij en we hoeven niet elke keer het wiel opnieuw uit te vinden. Leer van hem. Jullie zijn zorgvuldig geselecteerd; er zijn er niet veel die deze kans krijgen.'

Griessel bekeek hun gezichten. Vier slanke zwarte mannen, een dikke zwarte vrouw en een breedgeschouderde kleurling, allemaal begin dertig. Er was niet veel te merken van spontane dankbaarheid, behalve bij Vusumuzi ('maar iedereen noemt me Vusi') Ndabeni. De gekleurde rechercheur, Fransman Dekker, was openlijk vijandig. Maar Griessel was al gewend aan de onuitgesproken gevoelens bij de nieuwe SAPS. Hij stond naast John Afrika en zei tegen zichzelf dat hij dankbaar moest zijn dat hij nog een baan had na het ontbinden van de Eenheid Ernstige en Geweldd misdrijven, en dat hij en Mat Joubert, zijn voormalige chef, niet achter een bureau waren gezet zoals de meesten van hun collega's.

De nieuwe structuur die niet nieuw is, het is verdomme precies hetzelfde liedje als dertig jaar geleden: rechercheurs achter bureaus, want zo doen ze het tegenwoordig in het buitenland dus nu moet de SAPS het ook zo doen. Maar hij heeft tenminste nog werk en Joubert heeft hem voorge-

dragen voor bevordering. Als zijn geluk blijft aanhouden, als ze verder kunnen kijken dan zijn drankverleden, de positieve discriminatie en alle politieke shit, hoort hij vandaag of hij het tot hoofdinspecteur heeft geschopt.

Hoofdinspecteur Bennie Griessel. Dat klinkt lekker. En hij kan de loonsverhoging goed gebruiken. Heel goed.

‘Morgen, Vusi,’ zegt hij.

‘Ha, Bennie,’ groet Jimmy, de lange, magere witjas van Forensisch. ‘Ik hoor dat ze je tegenwoordig “The Oracle” noemen.’

‘Zoals dat wijf uit *The Lord of the Rings*,’ zegt Arnold, de kleine dikke. Samen staan ze in Kaapse politiekringen bekend als Dik en Dun, meestal in de uitgekauwde grap ‘Forensisch staat je bij door Dik en Dun.’

‘*The Matrix*, sukkel,’ zegt Jimmy.

‘Doet er niet toe,’ zegt Arnold.

‘Morgen,’ zegt Griessel. Hij wendt zich naar de uniformen onder de boom en haalt diep adem om tegen hen te zeggen: dit is een plaats delict, rot op naar de andere kant van de muur, als hij zich herinnert dat het Vusi’s zaak is; hij moet zijn mond houden en voor mentor spelen. Hij werpt de uniformen een vernietigende blik toe, zonder het minste effect, en draait zich om naar het lijk.

Het meisje ligt op haar buik, haar hoofd van de straat afgekeerd. Haar blonde haar is heel kort. Op haar rug twee korte, horizontale snijwonden, symmetrisch links en rechts op de schouderbladen. Maar de gewelddadige snee door haar keel, diep genoeg om de slokdarm bloot te leggen, is de doodsoorzaak. Haar gezicht, borst en schouders liggen in een grote plas bloed. De geur van de dood is al aanwezig, bitter als koper.

‘Jissis,’ zegt Griessel, want al zijn angsten en weerzin golven in hem op en hij moet langzaam en rustig ademen, zoals dokter Barkhuizen hem heeft geleerd. Hij moet afstand nemen, *hij moet het niet internaliseren*.

Even doet hij zijn ogen dicht. Dan kijkt hij weer omhoog, naar de bomen. Hij zoekt objectiviteit, maar dit is een verschrikkelijke manier om dood te gaan. Zijn geest wil hem de gebeurtenis laten zien zoals die zich heeft afgespeeld, het mes dat flitsend en spekglad diep door haar weefsel snijdt.

Hij staat snel op en doet of hij om zich heen kijkt. Dik en Dun bekvechten ergens over, zoals gewoonlijk. Hij probeert te luisteren.

God, ze is zo jong. Achttien, negentien?

Hoe gek moet je zijn om zo’n kind de keel door te snijden? Hoe pervers?

Hij dwingt de beelden uit zijn hoofd en denkt aan de feiten, de gevolgen. Ze is blank. Dat betekent problemen. Dat betekent media-aandacht, en

weer het hele circus van beschuldigingen van de ‘misdaad-die-uit-de-hand-loopt’. Dat betekent grote druk en lange uren en te veel mensen met een vinger in de pap en iedereen die alleen zijn eigen reet wil redden. Hij heeft geen zin meer in die dingen.

‘Problemen,’ zegt hij zacht tegen Vusi.

‘Weet ik.’

‘De uniformen kunnen beter achter de muur blijven.’

Ndabeni knikt en loopt naar de uniformen toe. Hij vraagt hun om met een omweg, achter de kerk langs, weg te gaan. Ze reageren traag, want ze willen deel uitmaken van het gebeuren. Maar ze gaan.

Vusi komt bij hem staan met een notitieblok en pen in de hand. ‘Alle hekken zijn dicht. Er is een toegangshek voor auto’s aan de andere kant, bij het kantoor van de kerk, en het hoofdhek hier voor het gebouw. Ze moet over de omheining zijn geklommen; dat is de enige manier om hier binnen te komen.’ Vusi praat te snel. Hij wijst met zijn vinger naar een kleurling die aan de andere kant van de muur op de stoep staat. ‘Die man daar... James Dylan Fredericks, heeft haar gevonden. Hij is bedrijfsleider van Kauai Health Foods in de Kloofstraat. Hij zegt dat hij altijd met de Golden Arrow-bus uit Mitchells Plain komt en vanaf de halte gaat lopen. Hij kwam hier om vijf over vijf langs en zag iets. Hij is over het hek geklommen, maar toen hij het bloed zag, is hij teruggegaan en heeft bureau Caledonplein gebeld, want dat nummer heeft hij onder een sneltoets, voor de winkel.’

Griessel knikt. Hij vermoedt dat Ndabeni zenuwachtig wordt van zijn aanwezigheid, alsof hij hier is om de zwarte man te evalueren. Dat zal hij moeten rechtzetten.

‘Ik zal tegen Fredericks zeggen dat hij kan gaan, we weten waar we hem kunnen vinden.’

‘Het is goed, Vusi. Je hoeft niet... ik waardeer het dat je me de details geeft, maar ik wil niet dat je... je weet wel...’

Ndabeni raakt Griessels arm aan, alsof hij hem gerust wil stellen. ‘Het is oké, Bennie. Ik wil leren.’

Vusi zwijgt even. Dan voegt hij eraan toe: ‘Ik wil dit niet verknallen, Bennie. Ik heb vier jaar in Khayelitsha gezeten en ik wil niet terug. Maar dit is mijn eerste... blanke.’ Voorzichtig, alsof het een racistische opmerking kan zijn. ‘Dit is een andere wereld.’

‘Dat is het zeker.’ Griessel is niet goed in dit soort dingen, altijd onzeker over de juiste, politiek correcte woorden. Vusi redt hem: ‘Ik heb gevoeld of er iets in haar broekzakken zat. Een ID of zo. Maar er zit niets in. Nu is het wachten alleen nog op de patholoog.’

Ergens in de bomen kwettert schrill een vogel. Naast hen landen twee duiven, die onmiddellijk op de grond beginnen te pikken. Griessel kijkt rond. Op het kerkterrein staat een auto, een witte Toyota-minibus, die aan de zuidkant bij een twee meter hoge bakstenen muur geparkeerd staat. Het woord *Adventure* is met rode letters op de zijkant geschilderd.

Ndabeni volgt zijn blik. ‘Ze parkeren hier waarschijnlijk voor de veiligheid,’ en hij gebaart naar de hoge muren en gesloten hekken. ‘Ik geloof dat ze een kantoor in de Langstraat hebben.’

‘Dat zou kunnen.’ De Langstraat is het hoofdkwartier van het rugzaktoerisme in de Kaap; jonge mensen, studenten uit Europa, Australië en Amerika, die goedkoop onderdak en avontuur zoeken.

Griessel hurkt weer bij het lichaam, maar zo dat haar gezicht van hem afgewend ligt, want hij wil niet naar de verschrikkelijke wond of haar fijne trekken kijken.

Laat het alsjeblieft geen buitenlandse zijn, denkt hij.

Want dan loopt de boel echt uit de hand.

2

Ze was het Kloofnekkpad afgerend en even besluiteloos blijven staan. Ze wilde rusten, ze wilde op adem komen en proberen de angst onder controle te krijgen. Ze moest een beslissing nemen: rechts, van de stad af, naar wat volgens de wegwijzer *Camps Bay* heet en wat er nog meer aan die kant van de berg lag, of links, min of meer terug naar waar ze vandaan was gekomen. Haar instinct zei rechts, weg, verder weg van haar achtervolgers en van de verschrikkelijke gebeurtenissen van die nacht.

Maar dat is wat ze zouden verwachten, dat is wat haar dieper het onbekende in zou voeren, verder weg van Erin, en ze was linksaf gegaan, zonder verder na te denken, haar sportschoenen sloegen luid tegen het dalende asfalt. 400 meter was ze aan de rechterkant van de tweebaansweg gebleven en toen rechts afgeslagen, een steenachtige helling af gestruikeld, een veldje over, naar de normaliteit van Higgovale, een woonwijk hoog tegen de berg. Grote, dure huizen met afgesloten tuinen en hoge muren. Haar hoop was opgevlamd; hier zouden mensen zijn die iets konden doen, die een schuilplaats, bescherming en hulp konden bieden.

De hekken waren dicht, elk huis een fort, de straten verlaten, zo vroeg op de ochtend. De weg kronkelde steil tegen de berg op, haar benen wilden niet meer, en toen zag ze het open hek van het huis rechts van haar. Haar hele wezen snakte naar rust. Ze keek over haar schouder, er was niemand. Ze schoot het hek door. Een korte, steile oprit, een garage en een afdak. Rechts dichte struiken tegen de hoge muur; links het huis, achter een ijzeren traliehek en een gesloten poort. Ze kroop tussen de struiken tot bij de gepleisterde muur, helemaal achterin, waar ze onzichtbaar zou zijn vanaf de weg.

Ze was eerst op haar hurken gezakt, met haar rugzak tegen de muur. Ze liet doodmoe haar hoofd hangen en sloot haar ogen. Toen was ze verder gezakt, totdat ze op haar billen zat. Ze wist dat het vocht van de bakstenen en de rottende bladeren vlekken zouden maken op haar blauwe denim short, maar het kon haar niet schelen. Het enige wat ze wilde was uitrusten.

Opeens heeft ze weer de scène voor ogen die zich meer dan zes uur ge-

leden in haar hoofd heeft vastgezet. Haar lichaam schokt van angst en ze doet haar ogen open, want ze kan daar nu niet aan denken. Het is te... alles. Door het gordijn van diepgroene bladeren en grote felrode bloemen ziet ze een auto onder het afdak staan en daar concentreert ze zich nu op. Een vreemde vorm, slank en elegant, niet nieuw. Wat zou het zijn? Op die manier probeert ze haar aandacht van de terreur in haar hoofd af te leiden. Haar adem gaat weer regelmatig, maar haar hart niet. Uitputting drukt als een dood gewicht op haar, maar ze verzet zich; ze kan zich die luxe nog niet veroorloven.

Om 06.27 uur hoort ze rennende voetstappen in de straat, van meer dan één persoon, uit dezelfde richting als waar zij vandaan is gekomen, en haar hart slaat weer over.

Ze hoort hoe ze naar elkaar roepen buiten op straat in een taal die ze niet verstaat. De voetstappen vertragen en houden stil. Ze schuift iets naar voren, zoekt een opening tussen de bladeren om doorheen te kunnen zien en kijkt strak naar het open hek. Een van hen staat daar, nauwelijks zichtbaar, mozaïekstukken die laten zien dat hij zwart is.

Ze zit doodstil.

Ze ziet het mozaïek bewegen. Hij loopt het hek binnen, geluidloos op zijn sportschoenzolen. Ze weet dat hij de verstopplekken, het huis en de auto onder het afdak zal afzoeken met zijn ogen.

De vage vorm halveert. Bukt hij zich? Zodat hij onder de auto kan kijken?

De stukjes waaruit hij gevormd is verdubbelen, de omtrek wordt groter, hij komt dichterbij. Kan hij haar zien, hier helemaal achterin?

‘Hé!’

Ze schrikt van de stem, een mokerslag in haar borst, ze weet niet of ze op dat moment heeft bewogen.

De donkere figuur verwijdert zich, maar zonder haast.

‘Wat moet je?’ De stem komt vanaf het huis, boven. Iemand praat tegen de zwarte man.

‘Niks.’

‘Sodemieter op.’

Geen antwoord. Hij staat stil, en komt dan kalm, langzaam in beweging totdat zijn verbrokkelde vorm door de bladeren verdwijnt.

De twee rechercheurs doorzoeken het kerkterrein vanaf de zuidkant. Vusi begint vooraan, bij de grens met de Langstraat en het puntige, barokke hek, en Griessel achter, bij de hoge bakstenen muur. Hij loopt langzaam, stap voor stap, hoofd omlaag, zijn ogen gaan heen en weer. Het lukt hem

slecht zich te concentreren, hij heeft een ongemakkelijk gevoel, iets ongrijpbaars, vaag en vormeloos. Maar hij moet zich hierop richten, op de kale grond, de graspollen, de boomstammen, de stukken asfalt. Hij bukt zich van tijd tot tijd om iets op te pakken en in zijn vingers te houden: de dop van een bierflesje, twee ringetjes van frisdrankblikjes, een verroeste metalen wisser, een leeg wit plastic zakje.

Hij loopt tot achter de kerk, waar het straatgeluid opeens gedempt is. Hij kijkt omhoog naar de toren. Er staat een kruis op de punt. Hoe vaak is hij hier al langsgereden, en nooit heeft hij goed gekeken. Het kerkgebouw is mooi, een architectonische stijl waarvan hij de naam niet weet. De tuin is goed onderhouden, de grote palmen, dennen en oleanders, hoeveel jaar geleden zijn ze geplant? Hij loopt achter het kantoorgebouwtje langs en dan is het geluid van de straat weer terug. In de noordhoek van het terrein blijft hij staan en kijkt de Langstraat in. Dit is nog de oude Kaap, de gebouwen zijn semivictoriaans, de meeste met maar één verdieping, nu in felle kleuren geschilderd, waarschijnlijk om ze aantrekkelijk te maken voor jongeren.

Waar komt die vage onrust in hem vandaan? Het komt niet door gisteravond. Het komt ook niet door dat andere, waar hij al twee, drie weken omheen draait, dat met Anna en weer bij haar intrekken en of dat ooit zal lukken.

Is het de mentorkwestie? Op de plaats van een moord komen en wel mogen kijken, maar nergens aan mogen komen? Het zal hem zwaar vallen, dat weet hij nu al.

Of misschien moet hij alleen iets eten.

Hij kijkt in zuidelijke richting, naar de kruising met de Oranjestraat. Nog voor zevenen op een dinsdagochtend en het is druk op straat met auto's, bussen, taxi's, scooters en voetgangers. Het energieke gewoel dat bij half januari hoort: de scholen gaan weer beginnen, de feestdagen zijn voorbij, vergeten. Op de stoep is het kluitje ramptoeristen aangegroeid tot een kleine meute. Er zijn nu ook twee persfotografen, cameratas over de schouder, lange lens als wapen in de aanslag. Hij kent een van hen, een drinkmaatje uit zijn zuipdagen, die jaren voor de *Cape Times* heeft gewerkt en nu voor een tabloid op sensatie jaagt. Op een avond in de Fireman's Arms had hij gezegd: als je de politie en de media een week op Robbeneiland opsluit, gaan alle drankhandelaren van Kaapstad op de fles.

Hij ziet een fietser die behendig door het verkeer laveert, een racefiets met onmogelijk dunne wielen, de fietser in een strak zwart broekje, felgekleurd shirt, schoenen en valhelm. De klojo heeft zelfs handschoenen aan. Zijn ogen volgen de fiets tot voorbij het verkeerslicht van de Oranjestraat,

en hij weet dat hij er nooit zo belachelijk wil uitzien. Hij voelt zich al stom genoeg met die pispotherm op zijn kop. Hij zou die niet eens gedragen hebben als hij hem niet bij de fiets had gekregen.

Dokter Barkhuizen, zijn sponsor bij de AA, was erover begonnen.

Griessel had gefrustreerd tegen de dokter gezegd dat de trek in een borrel niet minder werd, de eerste drie maanden waren allang voorbij, de zogenaamde crisisperiode, en zijn behoefte was nog even groot als op de eerste dag. De dokter had het één-dag-tegelijk-motto aangehaald, maar toen Griessel zei dat hij meer nodig had dan dat, had de dokter gezegd: 'Je moet afleiding zoeken; wat doe je 's avonds?'

's Avonds? Een politieman heeft helemaal geen 's avonds. En als hij wonder boven wonder toch vroeg thuiskwam, schreef hij aan zijn dochter Carla, of stopte hij een van zijn vier cd's in de computer, pakte de basgitaar en speelde mee.

'Ik heb 's avonds van alles te doen, dokter.'

'En 's ochtends?'

'Soms ga ik wandelen in het park. Daar boven bij het reservoir.'

'Hoe vaak?'

'Weet ik niet. Af en toe. Een keer per week, misschien minder..'

Het probleem met de dokter is dat hij welbespraakt is. En geestdriftig. Over alles. Een van die positieve het-glas-is-halfvoltypes die niet rusten voordat ze jou ook geïnspireerd hebben. 'Ik ben een jaar of vijf geleden begonnen met fietsen, Bennie. Mijn knieën houden niet van joggen, maar een fiets is vriendelijk voor de ledematen van een oude man. Ik ben kalm begonnen, vijf, zes kilometer per dag. En toen kreeg het me te pakken, want het is lekker. De frisse lucht, de geur, de zon, je voelt de hitte en de kou, je ziet dingen vanuit een ander perspectief, want je beweegt in je eigen tempo, het is alsof de wereld tot rust komt. Je hebt tijd om na te denken.'

Na de derde toespraak van de dokter begon hij enthousiast te worden en eind oktober ging hij op zoek naar een fiets. Op zijn gebruikelijke manier: Bennie 'Koopjesjager' Griessel, zoals zijn tienerzoon Fritz hem goedmoedig spottend noemt. Eerst ging hij de prijs van nieuwe fietsen bekijken in de winkels en hij ontdekte twee dingen: dat ze belachelijk duur zijn en dat hij meer van de bonkige mountainbikes hield dan van dat magere glimmende racegedoe. Daarna was hij bij de lommerd gaan kijken, maar daar was het allemaal afgeragd, goedkoop spul, dat zelfs nieuw al rotzooi is. Vervolgens had hij op internet gezocht, en daar vond hij de advertentie: bloemrijke taal over een Giant Alias, 27 versnellingen, superlicht aluminium frame, Shimano-shifter en -schijfremmen, gratis zadeltasje met ge-

reedschap en gratis valhelm. ‘Een maand oud, oorspronkelijke prijs 7.500 rand, *upgrading to DH*, wat, zoals de eigenaar hem later aan de telefoon uitlegde, voor *Downhill* staat, alsof hij dan wél wist wat het betekende. En toen had hij gedacht: wat de fok, 3.500 rand is een superaanbieding, en wat had hij de afgelopen zes maanden, nadat zijn vrouw hem het huis uit had geschopt, nou voor zichzelf gekocht? Niets. Alleen het bankstel bij het pandjeshuis van Mohammed ‘Love Lips’ Faizal in Maitland. En de koelkast. En de basgitaar die hij Fritz met kerstmis wilde geven, ook een koopje bij Faizal, waar hij toevallig in september al tegenaan was gelopen. Dat was alles. Noodzakelijke spullen. De laptop telde niet mee, want hoe zou hij anders contact moeten houden met Carla?

Toen dacht hij nog niet aan Kerstmis en alle uitgaven die eraan kwamen. Hij pingelde nog eens tweehonderd rand van de fiets af, nam het geld op, kocht het ding en begon ’s ochtends te fietsen. In zijn oude rugbybroek, T-shirt en sandalen, en met die stomme valhelm op. Hij kwam erachter dat hij niet in de ideale buurt woont om te fietsen. Zijn huis staat halverwege de helling van de Tafelberg. Als je naar zee rijdt, moet je terug tegen de berg op. Of je kunt eerst naar boven rijden, in de richting van Kloofnek, om later van de afdaling te genieten, maar lijden zul je. Na een week had hij het bijna opgegeven. Totdat dokter Barkhuizen hem het vijfminutenadvies gaf.

‘Dat is mijn strategie, Bennie. Als ik geen zin heb, zeg ik tegen mezelf: “Ik hoef maar vijf minuten.” Als ik dan niet verder wil, draai ik om en ga terug.’

Hij probeerde het en is niet één keer omgedraaid. Als je eenmaal bezig bent, ga je door. En eind november werd het ineens lekker. Inmiddels heeft hij een route gevonden die hij leuk vindt: net na zes uur ’s ochtends de St. Johnsstraat af, clandestien door de Kompanjiestuin, voordat de overijverige beveiligers hun dienst beginnen. Dan neemt hij de Adderleystraat, zwaait naar de bloemenverkopers in de Goue Akker die hun voorraad van hun pick-ups laden en rijdt naar het eind van de Duncanstraat bij de haven, om te zien wat voor schepen er vandaag aan de kade liggen. Dan fietst hij langs de Waterkant naar Groenpunt en helemaal langs zee tot aan het zwembad bij Seepunt. Hij kijkt naar de zee en de berg en de mensen: de mooie, jonge, joggende vrouwen met hun lange, zongebruinde benen en wippende borsten, gepensioneerden die doelgericht wandelen, moeders met baby’s in wandelwagentjes en andere fietsers die hem groeten, ondanks zijn primitieve outfit. En dan draait hij om en rijdt terug, zestien kilometer in totaal, en hij voelt zich goed. Over zichzelf. Over de stad, waarvan hij zo lang alleen de onderbuik heeft gezien. En over zijn slimme aankopen.

Totdat zijn zoon, Fritz, twee weken voor Kerstmis op bezoek kwam en zei nee, hij had besloten dat de bas het niet meer was voor hem, hij wilde gitaar spelen. ‘*Leadguitar*, pa, *jissie*, pa, we hebben vrijdagavond Zinkplaat gezien, en je hebt die leadgitarist, Basson Laubscher, heftig, pa. Moeite-loos. Geniaal. Dat is mijn droom, pa.’

Zinkplaat.

Hij wist niet eens van het bestaan van die band.

En dat nadat Griessel al bijna twee maanden lang de basgitaar als kerstcadeau voor Fritz verborgen had gehouden. Toen moest hij weer met Hot Lips Faizal gaan praten, die op zo’n korte termijn maar één gitaar had, een fokking Fender, zowat splinternieuw en even duur. En alles wat hij aan Fritz geeft, moet hij ook aan zijn dochter Carla in Londen sturen, dus gaat hij financieel het schip in, want Anna laat hem alimentatie betalen als een gescheiden man en de manier waarop ze die berekent is hem duister. Hij heeft sterk het vermoeden dat hij wordt uitgeknepen, dat hij wordt misbruikt, want ze verdient goed op het advocatenkantoor. Maar als hij zijn mond opendoet, zegt zij: ‘Je had ook geld voor drank, Bennie, dat was nooit een probleem...’

Het morele gelijk. Dat heeft zij en hij niet. Daarom moet hij betalen. Het maakt deel uit van zijn straf.

Maar dat is niet wat nu aan hem knaagt.

Griessel zucht en loopt door, terug naar de plek van de moord. En als hij zich concentreert op de aangroeiende massa omstanders die in bedwang zal moeten worden gehouden, herkent hij plotseling de nieuwe onrust in hem.

Het heeft niets te maken met seks, financiën of honger. Het is een voorvoel. Alsof de dag onheil zal brengen.

Hij schudt zijn hoofd. Hij heeft zich nooit iets van dat soort onzin aangetrokken.

De Metro-agenten steken ijverige handen uit om een jonge, gekleurde vrouw in een witte jas over de scherpe punten van het hek te helpen. Ze pakt haar tas, knikt om te bedanken en loopt naar Griessel en Ndabeni toe. Ze kennen haar niet.

‘Tiffany October,’ zegt ze en ze steekt een kleine hand uit naar Bennie. Hij ziet dat die een beetje trilt. Ze heeft een bril op met een dun zwart montuur. Onder de make-up zijn sporen van acne te zien. Ze is slank, tenger onder de witte jas.

‘Bennie Griessel,’ zegt hij en wijst naar de rechercheur naast hem. ‘Dit is inspecteur Vusumuzi Ndabeni. Het is zijn delict.’

‘Zeg maar Vusi.’

‘Aangenaam kennis te maken,’ antwoordt ze en ze schudt de zwarte rechercheur de hand.

Ze kijken haar vragend aan. Ze snapt het meteen: ‘Ik ben de forensisch patholoog.’

‘Bent u nieuw?’ vraagt Vusi na een ongemakkelijke stilte.

‘Het is mijn eerste solo.’ Tiffany October glimlacht zenuwachtig. Dik en Dun van Forensisch komen nieuwsgierig dichterbij om kennis te maken. Ze schudt beiden hoffelijk de hand.

‘Zijn jullie klaar?’ vraagt Griessel ongeduldig.

‘We moeten het pad en de muur nog doen,’ zegt Jimmy, de magere. Hij kijkt naar zijn kleinere collega. ‘Bennie is geen ochtendmens.’

Griessel negeert hen. Altijd wat te mekkeren.

Tiffany October kijkt naar het lichaam.

‘Ai,’ zegt ze.

De rechercheurs zwijgen. Ze kijken alleen naar haar terwijl ze haar tas openmaakt, handschoenen tevoorschijn haalt en bij het meisje neerknielt.

Vusi komt dichterbij. ‘Bennie, ik heb de fotograaf gevraagd om foto’s te maken waarop geen... schade te zien is. Van haar gezicht. Ik wil ze laten zien hier in de Langstraat. We moeten haar identificeren. Misschien de foto’s ook aan de media geven.’

Griessel knikt. ‘Goed idee. Maar je moet de fotograaf achter zijn broek zitten. Ze zijn traag.’

‘Zal ik doen.’ Ndabeni bukt zich naar de patholoog. ‘Dokter, kunt u bij benadering zeggen hoelang ze al dood is?’

Tiffany October kijkt niet op. ‘Het is nog te vroeg...’

Griessel vraagt zich af waar professor Phil Pagel, de chef patholoog, vanochtend is. Als Pagel daar had gezeten zou hij hun een indicatie hebben gegeven van het tijdstip van overlijden met een marge van een halfuur. Hij zou een vinger in de bloedplas hebben gedoopt, zou hier wat hebben gevoeld en daar wat in het lijk hebben gepord, en zou hebben gezegd dat de kleine spiertjes wezen op de eerste rigor mortis en dat hij dacht dat ze zo ongeveer zoveel uur dood was. Hij zou dat later wel bevestigen. Maar Tiffany October heeft niet de ervaring van Pagel.

‘Geef ons dan een ruwe schatting,’ zegt Griessel.

‘Dat kan ik echt niet.’

Ze is bang om fouten te maken. Griessel loopt naar Vusi en praat zacht in zijn oor zodat ze het niet kan horen. ‘Ze ligt er al lang, Vusi. Het bloed is al zwart.’

‘Hoelang?’

‘Dat weet ik niet. Vier uur... misschien meer. Vijf.’

‘Oké. Dan moeten we opschieten.’

Griessel knikt. ‘Zorg dat je die foto’s snel krijgt. En praat met die lui van Metro, Vusi. Ze hebben videocamera’s om toezicht te houden op straat. Ook in de Langstraat. Laten we hopen dat die goed hebben gewerkt, afgelopen nacht. De controlekamer zit in de Waalstraat. Misschien is daar iets...’

‘Dank je, Bennie.’

Ze valt in slaap, tegen de muur achter de struiken.

Ze wilde alleen even uitrusten. Ze had haar ogen gesloten, was met haar rugzak tegen de muur gezakt, haar benen voor zich uitgestrekt. Ze wilde alleen heel even aan de uitputting en spanning proberen te ontsnappen. De gebeurtenissen van die nacht waren demonen in haar hoofd. Om ze te verbannen dacht ze aan haar ouders, hoe laat het thuis zou zijn, maar de berekening van tijdzones was te ingewikkeld voor haar. Als het ’s ochtends vroeg was in West Lafayette, zou haar vader achter de krant, de *Journal & Courier* zitten en zijn hoofd schudden over Joe Tiller, de footballcoach van Purdue. Haar moeder zou te laat zijn, zoals altijd, haar hakken die de trap af kletterden, te haastig, de versleten bruinleren tas over haar schouder. ‘Ik ben laat, ik ben laat, hoe kan ik nou weer te laat zijn?’ Haar vader zou de krant laten zakken, ‘Het is een raadsel, lieve,’ zeggen en vader en dochter zouden hun rituele glimlach over de keukentafel wisselen.

Die routine, die geborgenheid, die veiligheid van haar ouderlijk huis overweldigen haar met een verschrikkelijk verlangen en ze wil ze bellen, op dat moment, hun stem horen, tegen ze zeggen hoeveel ze van hen houdt. Ze voert het denkbeeldige gesprek met haar vader, die zacht en rustig antwoordt, tot de slaap haar overmamt.

Suzanne Vermeer

Sneeuwengelen

A.W. Bruna Uitgevers

Leiden, juni 2010

Lieve Sneeuwengelen,

Ik ben eigenlijk te zwak om te schrijven, maar toch probeer ik het. Vergeef me als de letters wat bibberig of onleesbaar zijn. Dit zijn mijn laatste woorden aan jullie. Een afscheidsbrief (bah, wat heb ik een hekel aan dat woord). Wat schrijf je daarin? Hoe kunnen woorden recht doen aan wat ik nu voel en wat ik allemaal nog zou willen zeggen? Ik weet nu al dat mijn tijd te kort is om de juiste woorden te vinden, dus daarom wordt dit een kort briefje. Ik hou van jullie (zo dan is dat maar gezegd). Van jullie allemaal evenveel. Mijn leven is zoveel leuker geworden sinds ik jullie ken. Ieder stervend mens heeft een laatste wens en jullie weten wat de mijne is. **Eén voor allen en allen voor één!**

Nou, *So long, farewell, Auf Wiedersehen, goodbye* dan maar.

XXX Daphne

PS: Wees niet zo stom als ik en gebruik zonnebrand.

PS2: Ik hou van roze bloemen.

Deel I
Leiden, juli/augustus 2015

1

Jennifer observeerde hem bij binnenkomst zoals ze bij al haar cliënten deed. Kwam iemand overdreven joviaal binnen, angstig of nerveus? Uit die eerste minuten kon ze veel nuttige informatie halen, wat kon bijdragen aan een gerichte behandeling. Aan de hand van de houding van de cliënt bepaalde ze de hare. Dan wist ze of ze iemand gerust moest stellen met een vaste kalme stem, of dat het beter was haar stemgeluid iets omhoog te brengen en enthousiast te doen. Het eerste contact legde een belangrijk fundament voor wat een langdurige vertrouwensrelatie moest worden en was, in die zin, cruciaal.

Angstig, joviaal of nerveus was niet van toepassing op de man die zojuist haar spreekkamer binnen was gelopen. Hij was eerder breekbaar, alsof hij in duizend stukjes uiteen zou vallen als je alleen maar naar hem wees. Ze bekeek zijn licht gebogen schouders die de hele wereld leken te dragen. Zijn handen waren diep weggestopt in de zakken van zijn grijze hoody. Luuk droeg een zwarte joggingbroek en opvallend witte gympen. Hij was lang, bijna een kop groter dan zij. Ze volgde zijn ogen die even bleven hangen op de twee ivoorleurige fauteuils.

‘Geen ligbank?’ Hij keek haar niet aan tijdens het stellen van zijn vraag. Zijn ogen dwaalden alweer verder door de kamer terwijl hij wachtte op haar antwoord.

‘Geen ligbank,’ antwoordde ze. ‘Ik verwacht een actieve houding van mijn cliënten als ik met hen aan het werk ben.’

Hij plofte neer in de fauteuil die het dichtst bij het raam stond. Haar stoel. Hij zakte volledig onderuit, alsof rechtop zitten al een te grote opgave was. Een streep zonlicht viel naar binnen en schampte zijn bleke gezicht. De gouden gloed op zijn pas gewassen blonde haar gaf hem iets engelachtigs.

‘Is dit actief genoeg?’ Voor het eerst keek hij haar aan. De blik in zijn lichtgroene ogen kreeg iets opstandigs. Dat was goed. Ondanks zijn uitgebluste houding zat er toch nog wel wat pit in. Ze keek terug en probeerde zijn blik zo lang mogelijk vast te houden. Oogcontact om vertrouwen te winnen.

‘Je zit in mijn stoel. Zou je in de andere plaats willen nemen?’ vroeg ze vriendelijk.

‘Ik zit niet graag met mijn rug naar een deur. Ik wil altijd kunnen zien wie er binnenkomt.’

‘Er komt hier niemand binnen.’

‘Dat kun je nooit zeker weten.’

‘Waarom vind je het erg als er iemand binnen zou komen?’

‘Ik hou niet van confrontaties.’

‘Niet elke ontmoeting hoeft meteen tot een confrontatie te leiden.’

‘Bij mij wel. Ze moeten mij altijd hebben.’ Slachtofferrol en controlfreak noteerde Jennifer in haar hoofd.

‘Ik denk toch dat het goed is als je daar gaat zitten. Ik hou de deur wel voor je in de gaten.’ Ze wees naar de stoel waar ze hem in wilde hebben en bleef hem onverminderd aankijken. Uiteindelijk sloeg hij zijn ogen neer en stak zijn handen in de lucht.

‘Oké, jij wint.’

‘Dit heeft niks met winnen te maken. Het is een stukje therapie; in plaats van voor je angsten weg te lopen, leer je om erdoorheen te gaan. Het leven is een stuk relaxter als je niet de hele tijd achterom hoeft te kijken.’

Hij stond op en nam plaats in de stoel die voor cliënten bestemd was. Jennifer liep naar haar eigen stoel. De stof van

haar strakke spijkerbroek schuurde stroef langs haar slanke benen toen ze tegenover Luuk ging zitten. Ze streek een pluk lang zwart haar uit haar gezicht en pakte haar schrijfblok op dat op de tafel voor haar lag. Haar witte blouse met korte mouwen plakte aan haar rug. Ze moest het toch nog eens met haar baas over een aircó hebben. De zomerse broeierigheid van de laatste dagen was vol naar binnen geslagen. Een verfrissende bui zou welkom zijn.

Ze noteerde vlug een paar steekwoorden en keek weer naar de man tegenover haar. Hij zat te draaien op zijn stoel en keek herhaaldelijk achterom. Jennifer liep naar de deur en draaide hem op slot. ‘Nu kan er echt niemand meer binnenkomen.’ Ze zag Luuk zichtbaar ontspannen.

Jennifer pakte de kookwekker die op haar bureau stond en zette hem op vijfenveertig minuten. ‘Zullen we maar beginnen? De tijd loopt.’ Hij staarde voor zich uit en reageerde niet. Ze moest zijn aandacht weer zien te vangen. ‘Hadden we eigenlijk al een officieel voorstelrondje gedaan? Ik ben Jennifer Hoogland.’

‘Luuk Wessels.’

‘Probeer me eens aan te kijken als je tegen me praat, Luuk.’

Hij verplaatste zijn blik van de vloer naar de felgekleurde tissue-doos.

‘Dat is lastig voor je, hè? Ogen van mensen kunnen ook heel intimiderend zijn.’ Jennifer praatte zachtjes. Luuk verlegde zijn focus naar haar korte zwarte enkellaarsjes. Jennifer drukte haar hakken stevig in het camelkleurige kleed.

‘Zullen we het om te beginnen eens hebben over de doelen die je jezelf wilt stellen met deze therapie? Waar wil je samen met mij aan werken?’ Ze benadrukte het woord ‘samen’ in de hoop dat het Luuk tot steun zou zijn. Hij hoefde het niet alleen te doen. Jennifer hield op met praten, wat hem de kans gaf om te reageren. Het bleef in eerste instantie stil, maar stilte werkt uiteindelijk bij iedereen omdat het zo ongemakkelijk

aanvoelt. Laat een stilte vallen en mensen beginnen uiteindelijk vanzelf te praten. Onverstoorbaar hield ze haar mond.

De kookwekker tikte kostbare minuten weg en Luuk bleef zwijgen. Ze observeerde hem. Hij was volledig in zichzelf gekeerd. Dichtgeklapt. Had ze hem toch in haar stoel moeten laten zitten om het ijs wat te breken? Ze wuifde haar twijfel meteen weg. Nee. Als cliënten gingen bepalen wat er in haar spreekkamer gebeurde, dan was het einde zoek. Ze wist zeker dat hij zou gaan praten, uiteindelijk deden ze dat allemaal. Iedereen die hier kwam, deed dat uit een behoefte aan persoonlijke aandacht. Ze waren stuk voor stuk op zoek naar iemand die een luisterend oor bood en die hen het hele consult lang het middelpunt liet zijn. Dat zou bij Luuk niet anders zijn. Hij had waarschijnlijk alleen wat meer tijd nodig voordat hij zich voor haar open durfde te stellen.

Tien minuten waren er inmiddels verstreken. Minuten waarin Jennifer dacht aan haar vriendin Daphne. Dit jaar was het vijf jaar geleden dat ze was gestorven aan uitgezaaide huidkanker. Daphne was geobsedeerd geweest door bruin worden en had zich om die reden nooit ingesmeerd met zonnebrand. Dat had ze met haar leven moeten bekopen. Daphne maakte net als zijzelf deel uit van een vriendinnengroep die elkaar al ruim vijftien jaar kenden. 'De Sneeuwengelen', noemden ze zichzelf, omdat ze jaarlijks gezamenlijk op wintersport gingen. Daphne, Tanja, Lisa, Zoë, Esmee en Jennifer zelf. Bij de gedachte aan Esmee kreeg Jennifer een brok in haar keel. Ook zij was ernstig ziek. Twee maanden geleden had ze meegedaan aan het bevolkingsonderzoek naar baarmoederhalskanker en tot ieders verbazing was het foute boel geweest. Vijfendertig en in de bloei van je leven zijn, was geen garantie dat je gevrijwaard was van deze vreselijke ziekte. Jennifer hoopte dat Esmee op tijd hersteld zou zijn om in november mee te kunnen naar Lapland. Aan andere mogelijkheden wilde ze nog niet denken. Esmee ging niet dood en zou gewoon mee

op reis gaan. Een reis die in het teken zou staan van het herdenken van Daphne en het ophalen van herinneringen.

Luuks rustige ademhaling versnelde en Jennifer was meteen alert. Over zijn wangen liepen een paar tranen. Hij huilde zonder geluid. Hij boog zich voorover en trok met een gecontroleerd gebaar een tissue uit de doos. Luidruchtig snoot hij zijn neus en stopte in elkaar gepropte tissue in zijn broekzak. Vouwde zijn handen en legde ze op zijn buik. *Weer die gesloten houding, nog steeds geen oogcontact.* Weer tikte de klok vijf minuten weg. Het geluid leek met elke tik harder te worden en werd steeds meer een ongemakkelijke onderbreking van de stilte. Luuk kuchte zonder zijn hand voor zijn mond te houden en trok het schrijfblok naar zich toe. Met de blauwe pen die op tafel lag schreef hij er iets op. Jennifer hoorde de pen krassen op het papier. Het riep bij haar de associatie op van nagels over een krijtbord. Daarna legde hij het blok in de dossiermap die ook op tafel lag en sloeg hem resoluut dicht. Jennifer kon de luchtstroom die ontsnapte toen de kaffen tegen elkaar aan klapten bijna voelen. De pen legde hij kaarsrecht naast de map. ‘Tot volgende week,’ mompelde hij terwijl hij opstond, waarop hij wegliep zonder om te kijken. Hij draaide het slot om en glipte de kamer uit. Zachtjes sloot hij de deur achter zich en liet haar beduusd achter. Ze twijfelde of ze hem achterna moest gaan, maar besloot dat niet te doen. Het was zijn keus om eerder te vertrekken.

Het liefst trok ze het schrijfblok meteen naar zich toe om te zien wat hij erin had geschreven, maar ze beheerste zich. Stel dat hij ineens toch zou besluiten om terug te keren. Ze bleef zitten tot vijf minuten voor het einde van het consult. Toen sloeg ze het schrijfblok open. Op het eerste vel stonden haar eigen steekwoorden. Ze ging naar de volgende pagina. Een eenzame zin stond op het verder witte vel: *Sorry, ik ben niet zo'n prater.*

Jennifer bestudeerde het handschrift en analyseerde het

globaal. Kleine, rechte letters en behoorlijk wat witruimte tussen de woorden. *In zichzelf gekeerd, einzelgänger, kan niet goed bij zijn gevoel en gedraagt zich daardoor waarschijnlijk de ene keer onverschillig en de andere keer sociaal wenselijk,* waren de eerste eigenschappen die bij haar opkwamen aan de hand van zijn handschrift. Luuk dacht vast dat dit consult niet veel had opgeleverd, maar door die ene zin was hij voor haar niet langer een onbeschreven blad.

2

‘Zoë?’

Stilte.

‘Zoë!’

Twee ongeduldig knippende vingers voor haar neus haalden haar weer terug naar de werkelijkheid.

‘Huh? Wat?’

‘Waar zit je met je gedachten?’ Zoë de Rooy keek haar baas wazig aan.

‘Laat maar, ik wil het niet eens weten. Maar voor de goede orde, het is nog twee dagen tot het weekend en ik wil volledige inzet van mijn personeel. Dromen doe je thuis maar.’ Hij gooide een briefje op haar bureau. ‘Zet dit in mijn agenda, wil je?’

Ze bleef hem aankijken terwijl ze naar het briefje graaide.

‘Kan ik erop vertrouwen dat het goed in mijn agenda terecht komt?’

‘Ja, natuurlijk meneer Van Doorn. Geen probleem.’ Hij keek haar nogmaals onderzoekend aan, haalde zijn schouders op en verdween weer in zijn kantoor.

Zoë werkte nu ruim een jaar als directiesecretaresse bij Van Doorn Coaching & Advies. Ze was de secretaresse van de grote baas zelf en had het over het algemeen prima naar haar zin. Ze was altijd al een fladderaar geweest – twaalf ambachten, dertien ongelukken – in tegenstelling tot haar vriendinnen, die heel precies wisten wat ze met hun carrières wilden. Zoë was begonnen met een studie Engels, maar na het beha-

len van haar propedeuse was ze geswitcht naar communicatiewetenschappen. Ook daar had ze na een jaar genoeg van. Daarna volgde rechten, want ze wist zeker dat een toga haar zou passen als een jas. Deze opleiding kapte ze zelfs al binnen een jaar af. Op advies van haar ouders had ze uiteindelijk een opleiding tot directiesecretaresse bij Schoevers gevolgd (en afgemaakt!). Weliswaar onder haar niveau, maar het was tenminste iets concreets. Hoewel ze het eerst alleen maar deed om van het gezeur af te zijn, begon ze het toch leuker te vinden dan ze had verwacht. Haar ideale baan was het nog steeds niet, maar zolang ze niet wist wat dat dan wel was, kon ze er prima mee in haar inkomen voorzien.

Heel ambitieus was ze ook nooit geweest. Soms voelde ze zich daar een beetje schuldig over. In dat opzicht was ze een dissonant in de vriendinnengroep. Maar als ze keek naar de extreem lange dagen die Tanja, Lisa en Jennifer maakten, dan was ze niet jaloers. Haar vriendinnen hadden zich zo volledig gecommitteerd aan hun werk dat ze eigenlijk ook geen kant meer op konden. De wereldreis die Zoë in gedachten had, zou ze met hen niet kunnen maken.

Lange tijd leek het er dan ook op dat ze haar voorgenomen tochten naar verre landen in haar eentje moest uitstippelen, maar sinds een paar maanden was er Roy. Ze had hem leren kennen via Tinder en inmiddels was ze smoorverliefd. Al bij hun kennismakingsdate bij Barrera aan het Rapenburg had hij haar helemaal weten in te pakken met veelvuldige complimenten. De alcohol had rijkelijk gevloeid en aan het einde van de avond waren ze in een van de krappe hokjes van het damestoilet beland. Ze had het ontzettend spannend gevonden. Na afloop had Roy in haar oor gefluisterd: ‘Misschien heeft koning Willy het hier ook weleens gedaan... Barrera was zijn stamkroeg toen hij in Leiden studeerde.’

‘Waarschijnlijk heeft die zich met zijn *royal behindness* in de herentoiletten verschanst, denk je niet?’

‘Zou je weleens gelijk in kunnen hebben. Hij had tenslotte een reputatie “hoog” te houden.’

Zoë had het uitgeproest. Toen ze haar vriendinnen de dag erna uitgebreid verslag had gedaan, hadden ze tot haar teleurstelling geen van allen hoeven lachen. Zelfs Lisa niet, die ook in het datingcircuit actief was en die ze als bondgenoot zag. Zoë had het uiteindelijk afgedaan met ‘Laat maar, had je bij moeten zijn’. De lauwe reactie van haar vriendinnen had er wel voor gezorgd dat ze hen voorlopig nog geen kennis zou laten maken met Roy. Ze moest er niet aan denken dat ze hem zouden confronteren met zijn ‘grapjes’ of erger nog, hem belachelijk zouden maken. Dat durfde ze pas aan als hun relatie wat vaster was geworden. Maar o, wat vond ze hem leuk!

Vanavond zouden ze gaan eten in een restaurant in de binnenstad en ze was al de hele dag aan het bedenken wat ze aan moest trekken. Op dit moment ging haar voorkeur uit naar een strak zwart jurkje met bijpassende zwarte sandaletten met sleehak. Op pumps had ze nooit goed kunnen lopen, maar de brede sleehakken waren een goed alternatief om toch wat hoger op haar benen te staan. Roy was rond de 1,80 meter en met haar sandalettes tikte zijzelf de 1,70 meter net aan. Perfect. Roy stak ver genoeg boven haar uit om zich echt *the man* te voelen, maar hij hoefde ook niet op haar neer te kijken. Haar lange blonde krullen zou ze los doen.

Voor hun eerste afspraakje was ze ontzettend zenuwachtig geweest. Tinder had toch een beetje de reputatie een soort vleeskeuring te zijn. Een ontmoetingsplaats voor snelle seks zonder verplichtingen, terwijl Zoë absoluut op zoek was naar meer dan dat. Ze fantaseerde over een leuke man en een huis met een tuin waarin minstens vier kinderen rondliepen. Met ‘de vrouw achter het aanrecht’ spelen had ze in tegenstelling tot haar vriendinnen geen enkele moeite, zolang ze maar met respect behandeld werd.

Haar kinderwens was alleen maar groter geworden na het

gesprek dat ze vorige week met de doodzieke Esmee had gevoerd. Hoewel de kansen voor haar vriendin nog niet verkeken waren, leek ze het zelf wel al te hebben opgegeven. Esmee, die nooit voor nageslacht zou kunnen zorgen, had Zoë op het hart gedrukt haar hart te volgen en geen tijd te verspillen aan sociaal wenselijk gedrag waar ze niet achter stond. ‘In de pas lopen kun je altijd nog als je oud en versleten bent. Je moet het nú doen, Zoë, en het is aan jou om te bepalen wat “het” is. Aan niemand anders. Pak je kansen, want het kan zomaar afgelopen zijn.’

Aan het einde van het gesprek had ze Esmee de foto laten zien die ze van Roy en haar had gemaakt tijdens hun eerste date. Esmee was de enige die deze eer te beurt was gevallen. Haar vriendin had goedkeurend geglimlacht. ‘Lekker ding, wees er zuinig op.’ En dat was ook precies wat Zoë van plan was. Vanavond zag ze hem weer en ze telde de uren af tot het zover was.

Ze hoorde de kantoordeur van haar baas opengaan en pakte vlug het briefje met de afspraak om het te verwerken in iCal. Daarna stortte ze zich op de overvolle mailbox met onbeantwoorde berichten. Haar baas knikte goedkeurend toen hij langs haar bureau liep. ‘Goed zo, blondie.’

3

Met lood in haar schoenen liep Tanja Hubers de gang op. Haar handen trilden en het zweet brak haar uit. Ze moest doorzetten, kon het niet maken om het langer uit te stellen.

Ze was bijna aangekomen bij Esmees kamer en aarzelde kort voordat ze de laatste meters tot de deur overbrugde. Met een klamme hand pakte ze de deurklink vast en opende de deur. Esmee lag met gesloten ogen op bed, haar handen gevouwen op haar buik die zwoegend op- en neerging.

‘Hé, Esmee, je ligt erbij als een dooie.’

‘Ook goedenavond, dokter Tanja.’ Esmee toverde een scheef lachje op haar bleke gezicht. ‘Help me eens overeind.’

Tanja legde haar arm achter Esmees rug en duwde haar voorzichtig omhoog. De punten van Esmees schouderbladen drukten in haar arm. Was ze nou nog meer afgevallen? Met de handdoek die op het voeteneind van het bed lag, depte ze het zweet van het gezicht van haar vriendin en toen ging ze op de rand van het bed zitten. Esmee liet zich hijgend tegen haar aanzakken.

‘Je vraagt je toch af waar ik dit aan verdiend heb.’

‘Niemand verdient dit en jij zeker niet. Hoe ging het vandaag?’

‘Klote. Ik was weer zo verrekte misselijk van die chemo. Het woont me uit. Kan niet gezond zijn.’ Esmee stootte een geluid uit dat leek op gegrinnik. ‘Geef me Daphne eens aan.’

Tanja draaide zich om en pakte de ingelijste foto van hun overleden vriendin van het overvolle nachtkastje en gaf hem

aan Esmee. Haar vriendin keek er een tijdje zwijgend naar en drukte hem toen tegen haar hart.

‘Tan, ik kan het niet meer, je moet me helpen.’

Ze wist donders goed wat Esmee bedoelde, maar deed of de woorden niet waren uitgesproken. Ze wist dat ze iets moest zeggen, maar ze kon de juiste woorden niet vinden.

‘Heb je gehoord wat ik zei? Ik wil dit niet meer. Ik heb er de kracht niet meer voor. Dat gekots, elke ochtend weer een pluk haar op mijn kussen, de pijn. Het voelt alsof ik van binnenuit word gesloopt. Alsof er een monster in mijn lijf zit, dat zich dwars door alles heen vreet.’

‘Maar Esmee, de kans dat je het overleeft is op dit moment groter dan de kans dat je het niet haalt. Hoe kun je nou zeggen dat je er geen zin meer in hebt? Je bent echt nog niet opgegeven.’

‘Omdat ik het gevoel heb dat het niet goed gaat komen met me. Ik behoor niet tot de types die tegen de bierkaai blijven vechten. Ik heb geen zin om nog verder af te takelen. Moet je zien hoe ik erbij zit. Ik kan amper nog op mijn benen staan.’

‘Dat is tijdelijk. Als de chemo voorbij is, kom je vanzelf weer op krachten. Het heeft tijd nodig, dat zal ik niet ontkennen, maar je komt er weer bovenop.’

‘Zeg je dit als Tanja de vriendin of Tanja de dokter?’

‘Beide.’

‘Tan, kijk nou naar me!’

‘Oké, je hebt er weleens florissanter uitgezien, maar...’

‘Hou nou toch op. Je hebt toch gezien wat er met Daphne is gebeurd? Je hebt er met je neus bovenop gezeten.’

‘Daphne had geen schijn van kans, jij wel.’

‘Ik ga dood, Tan, accepteer dat nou. Als ik er vrede mee heb, dan moet jij dat ook hebben. Waarom is het voor dokters altijd zo moeilijk om te accepteren dat een patiënt ook nog een eigen keuze heeft?’

‘Ik kan als vriendin én als dokter niet accepteren dat je er

in dit stadium de brui aan wilt geven. Dat slaat nergens op.'

'Het is mijn lijf, Tan. Daar ben ik de baas over. Ik voel dat het niet goed gaat komen en ik wil mezelf een lijdensweg besparen.'

'Er is geen enkele arts die in dit stadium gehoor zal geven aan jouw wens.'

'Is dat zo?' Esmee keek haar doordringend aan. 'Geen enkele arts?'

'O nee, dat kun je me niet vragen. Dan help je niet alleen je eigen maar ook mijn leven naar de klote.'

Esmee pakte Tanja's hand. 'Wil je er alsjeblieft over nadenken? We vertellen het tegen niemand, ook niet tegen de anderen. Ik. Wil. Niet. Meer. Als jij me niet wilt helpen, dan doe ik het zelf.'

Tanja lag al uren te woelen in bed. Esmees vraag achtervolgde haar vanaf het moment dat ze hem gesteld had. Ze trok de dekens over haar hoofd. Kon ze maar spontaan in het niets oplossen, zodat ze er niet meer over na hoefde te denken. Hoe haalde haar vriendin het in haar hoofd om zomaar op te geven? Hoe egoïstisch. Maakte het haar dan helemaal niets uit dat ze heel veel mensen verdriet deed met deze beslissing? Esmee had aangegeven haar plan te willen doorzetten, met of zonder haar hulp. Meende ze dat, of was het slechts groot-spraak?

Esmee had zich vast niet gerealiseerd wat ze van haar vroeg. Tanja had als arts de eed afgelegd dat ze mensen beter zou maken en niet dat ze hen uit hun lijden zou verlossen als dat lijden volgens medische maatstaven nog niet uitzichtloos of ondraaglijk was. Hoe bepaalde je sowieso of iets ondraaglijk was? Dat was voor iedereen anders. Maar hoe toerekeningsvatbaar was iemand als Esmee om daar een gedegen afweging van te kunnen maken? Haar vriendin stond stijf van de chemo en de versuffende pijnstillers. Toch had Esmee haar

heel helder aangekeken toen ze die onmogelijke vraag stelde.

Esmee beweerde dat ze voelde dat ze de kanker niet zou overleven. Kon dat, als er in de uitslagen van de onderzoeken nog geen aanwijzingen voor te vinden waren? Getallen waren een leidraad waar ze zich als arts aan diende te houden. Het was een houvast voor de behandeling. Onder deze omstandigheden zou niemand goedkeuren wat Esmee haar vroeg te doen. Als het ontdekt zou worden, zou ze voor de tuchtcommissie moeten verschijnen die haar zonder aarzelen uit haar ambt zou zetten. En dan had ze het nog niet eens over de strafrechtelijke vervolging die haar te wachten stond. Zou de aanklacht moord zijn? Bij het woord alleen al liepen de rillingen over haar lijf.

‘Esmee, waarom doe je me dit aan?’ schreeuwde Tanja terwijl ze het dekbed van zich af schopte en met haar vuisten op het hoofdkussen inbeukte. Ze kon haar tranen niet langer tegenhouden.